

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Všeobecná časť

Štatistický úrad Slovenskej republiky predkladá návrh zákona o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Návrh zákona sa predkladá na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) č. 587 z 13. decembra 2017, ktorým bola predsedovi Štatistického úradu SR uložená úloha predložiť na rokovanie vlády návrh zákona o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 do 30. júna 2019. Týmto uznesením vláda SR zároveň schválila Legislatívny zámer zákona o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2021. Predloženie zákona ukladá Štatistickému úradu SR aj Plán legislatívnych úloh vlády SR na rok 2019 schválený uznesením vlády č. 607/2018 z 21. decembra 2018.

Cieľom navrhovaného právneho predpisu je úprava rozsahu a spôsobu vykonania sčítania obyvateľov, domov a bytov (ďalej len „sčítanie“) v roku 2021.

Sčítanie v roku 2021 bude súčasťou celosvetového programu populačných, domových a bytových cenzov, ktorý sa uskutočňuje pod záštitou Európskej únie (ďalej aj „EÚ“) a Organizácie Spojených národov. Členské štáty EÚ majú povinnosť uskutočniť sčítanie v tom istom roku (2021) a zisťovať údaje podľa rovnakých, resp. porovnateľných definícií. Návrhom zákona dochádza k vykonaniu nariadení EÚ vo vzťahu k sčítaniu v roku 2021.

Doteraz sa na Slovensku uskutočňovalo tradičné sčítanie. Štatistický úrad SR zisťoval údaje priamo od obyvateľov, ktorí mali povinnosť spolu s cudzincami zdržiavajúcimi sa na území nášho štátu v rozhodujúcom okamihu sčítania vyplniť buď sami (metóda samosčítania), alebo s pomocou asistentov sčítacie formuláre. Zámerom pre rok 2021 je maximálne využiť údaje z registrov a administratívnych zdrojov a doplniť ich údajmi získanými od obyvateľov.

V roku 2021 sa na Slovensku prvýkrát v histórii uskutoční sčítanie, ktoré bude integrovať údaje získané od obyvateľov, z vybraných administratívnych zdrojov a registrov. Očakáva sa, že integrované sčítanie okrem zníženia administratívnej záťaže respondentov zvýši kvalitu údajov a informácií (vo vyčerpávajúcich sčítaniach sa v súčasnosti zvyšuje miera neodpovedania na niektoré otázky), ich efektívnosť (využitie už existujúcich zdrojov údajov) a prispeje k harmonizácii údajov o počte obyvateľov (osobitne v demografickej štatistike a evidencii obcí).

Spôľahlivá a dôveryhodná štátna štatistika má nezastupiteľné miesto pri tvorbe, realizácii a aktualizácii programov zabezpečujúcich rozvoj štátneho i súkromného sektora. Je kľúčovým zdrojom informácií na národnej i medzinárodnej úrovni.

Cieľom sčítania v roku 2021 je získať vzájomne prepojené, spoľahlivé, porovnateľné, unikátne údaje a informácie o stave spoločnosti, o jej demografických, sociálno-ekonomických a kultúrnych štruktúrach, o životných podmienkach obyvateľov a bývaní. K sčítaniu 2021 je potrebné preto pristupovať ako k požiadavkám na rešpektovanie medzinárodných a národných záväzkov a na akceptovanie relevantných potrieb používateľov údajov pri zvážení administratívnej záťaže obyvateľov Slovenskej republiky. Cieľom sčítania je taktiež zachovať čo najväčšiu porovnateľnosť údajov s údajmi získanými z predchádzajúcich sčítaní, pričom úroveň územného a klasifikačného detailu jednotlivých ukazovateľov bude výsledkom použitej metódy zberu údajov.

Sčítanie a proces jeho prípravy a realizácie je vhodné uchopiť aj na príslušných orgánoch verejnej moci ako výzvu na vzájomnú harmonizáciu údajov demografickej štatistiky, registrov, prípadne evidencie obcí zameranej na zvyšovanie kvality výstupov. Sčítanie 2021 totiž predpokladá integráciu údajov z viacerých zdrojov. Údaje, ktoré nie je možné zabezpečiť z registrov a administratívnych zdrojov, bude Štatistický úrad SR zisťovať priamo od obyvateľov.

Sčítanie patrí z hľadiska prípravy a realizácie k najnáročnejším štatistickým zisťovaniam. Je to jediné štatistické zisťovanie, ktorého obsah, rozsah a spôsob vykonania ustanovuje osobitný zákon. V § 15 zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike sa uvádza, že „Sčítanie obyvateľov, domov a bytov upravuje osobitný zákon.“ Takýto postup garantuje sčítaniu osobitné postavenie najmä preto, že má nielen štatistický, ale aj celospoločenský význam. Potvrdzuje to aj jeden zo strategických cieľov Národného akčného plánu Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 na roky 2017 – 2020.

Po analýze spoločenskej situácie a v súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky na roky 2016 – 2020, ktoré vyjadruje podporu sčítaniu so zníženou administratívnou záťažou obyvateľov, Štatistický úrad SR navrhol uskutočniť na Slovensku v roku 2021 integrované sčítanie. Takéto sčítanie bude založené na integrácii údajov z viacerých zdrojov so zámerom maximálne využiť údaje z registrov a administratívnych zdrojov a doplniť ich údajmi získanými od obyvateľov.

Návrh zákona vymedzuje údaje, ktoré sa zisťujú sčítaním, a základné pojmy, určuje činnosti kontaktného miesta, postavenie, práva a povinnosti asistenta sčítania vrátane podmienok jeho vymenovania, úlohy Štatistického úradu SR, obce a spolupracujúcich ministerstiev, postup pri sčítaní osobitných kategórií obyvateľov, inštitúty postcenzu a dosčítania, spôsob spracovania údajov z elektronických formulárov a administratívnych zdrojov, ochranu pred zneužitím získaných údajov a podmienky ich poskytovania fyzickým osobám a právnickým osobám na žiadosť, správne delikty za porušenie povinností podľa zákona a vytvára právny rámec fungovania elektronického systému pre sčítanie ako informačného systému verejnej správy.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi ústavného súdu, zákonmi a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom EÚ.

Predkladaný návrh zákona má negatívny aj pozitívny vplyv na rozpočet verejnej správy, negatívny aj pozitívny vplyv na podnikateľské prostredie a pozitívny vplyv na informatizáciu spoločnosti. Návrh zákona nemá žiadne sociálne vplyvy, žiadne vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu, žiaden vplyv na životné prostredie, ani vplyvy na služby verejnej správy pre občana.